

Byla C-349/24 [Nuratau]ⁱ**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2024 m. gegužės 13 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:*Krajský soud v Brně* (Čekijos Respublika)**Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:**

2024 m. gegužės 9 d.

Ieškovas:

A. B.

Kita proceso šalis:*Ministerstvo vnitra, Odbor azylové a migrační politiky***Pagrindinės bylos dalykas**

Pagrindinėje byloje nagrinėjamas Uzbekistano piliečio A. B. skundas, kuriuo siekiama panaikinti 2023 m. lapkričio 9 d. *Ministerstvo vnitra, Odbor azylové a migrační politike* (Vidaus reikalų ministerijos Prieglobsčio ir migracijos politikos tarnyba, Čekija) (toliau – kita proceso šalis) sprendimą, kuriuo buvo atmestas A. B. tarptautinės apsaugos prašymas.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo Teisingumo Teismo išaiškinti Direktyvos 2011/95/ES¹ 3 straipsnį.

ⁱ Šios bylos pavadinimas išgalvotas. Jis neatitinka jokios bylos šalies tikrojo vardo, pavardės ar pavadinimo.

¹ 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (OL L 337, 2011, p. 9) (toliau – Direktyva 2011/95).

Prejudicinis klausimas

„Ar 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (nauja redakcija) 3 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad palankesniu reikalavimu, leidžiančiu nustatyti, kas gali būti laikomas asmeniu, galinčiu gauti papildomą apsaugą, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, gali būti laikoma valstybės narės teisės norma, pagal kurią tarptautinės apsaugos prašytojui galima suteikti papildomą apsaugą ir tuo atveju, kai kyla realus didelės žalos pavojus, nenumatytas šios direktyvos 15 straipsnyje ir pasireiškiantis tuo, kad tarptautinės apsaugos prašytojo įpareigojimas išvykti iš valstybės narės prieštarauja šios valstybės narės tarptautiniams įsipareigojimams, o kai šis prieštaravimas valstybės narės tarptautiniams įsipareigojimams yra susijęs su situacija tarptautinės apsaugos prašytojo kilmės šalyje?“

Nurodytos Sąjungos ir tarptautinės teisės nuostatos

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 7 straipsnis.

Direktyvos 2011/95 2, 10, 12, 13, 14, 15 ir 34 konstatuojamosios dalys, 2 straipsnio f punktas, 3, 15 ir 18 straipsniai.

Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK) 8 straipsnis.

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

Pagal Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu (Prieglobsčio įstatymas Nr. 325/1999, toliau – Prieglobsčio įstatymas) redakcijos, galiojusios nuo 2000 m. sausio 1 d. iki 2006 m. rugpjūčio 31 d., 91 straipsnio 1 dalies b punktą pareiga nutraukti buvimą šalyje netaikoma, jeigu tai prieštarauja Čekijos Respublikos tarptautiniams įsipareigojimams.

Prieglobsčio įstatymo redakcijos, galiojusios nuo 2006 m. rugsėjo 1 d. iki 2023 m. birželio 30 d., 14a straipsnio 1 dalyje numatyta, kad užsieniečiui, kuris neatitinka prieglobsčio suteikimo reikalavimų, suteikiama papildoma apsauga, jeigu per tarptautinės apsaugos procedūrą nustatyta, kad yra pagrįstai baiminamasi, jog užsieniečiui, grąžintam į valstybę, kurios pilietis jis yra, grėstų realus pavojus patirti didelę žalą ir dėl šio pavojaus jis negali arba nenori pasinaudoti valstybės, kurios pilietis jis yra, apsauga. Šios redakcijos Prieglobsčio įstatymo 14a straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad didelė žala, kaip tai suprantama pagal šį įstatymą, laikoma: a) mirties bausmės skyrimas ar jos įvykdymas, b) tarptautinės apsaugos prašytojo kankinimas arba nežmoniškas ar žeminamas elgesys ar baudimas, c) didelė grėsmė civilio gyvybei ar fiziniam neliečiamumui, kylanti dėl

nesirenkamojo smurto tarptautinio ar vidaus ginkluoto konflikto metu, arba d) situacija, kai įpareigojimo išvykti nustatymas užsieniečiui prieštarauja Čekijos Respublikos tarptautiniams įsipareigojimams.

Istatymo projekto, kuriuo Prieglobsčio įstatymas buvo papildytas 14a straipsniu, pagrindime nurodyta: ši nuostata pakeičia Prieglobsčio įstatymo 91 straipsnyje apibrėžtą kliūčių įpareigoti užsieniečių išvykti institutą. Todėl, peržengiant Direktyvos 2004/83² ribas, didelės žalos apibrėžtis buvo papildyta norma, kad tokia žala taip pat laikoma situacija, kai įpareigojimo išvykti nustatymas užsieniečiui būtų neįmanomas atsižvelgiant į įsipareigojimus pagal tarptautinius susitarimus, kurie Čekijos Respublikai yra privalomi (pvz., dėl pagarbos privačiam ir šeimos gyvenimui pagal EŽTK 8 straipsnį).

Nuo 2023 m. liepos 1 d. 14a straipsnio 2 dalies d punktas panaikintas.

Glaustas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 2019 m. balandžio mėn. A. B. pateikė tarptautinės apsaugos prašymą, iš kurio matyti, kad jis atvyko į Čekijos Respubliką 2006 m. liepos mėn. ir gyveno čia turėdamas leidimą gyventi šalyje ekonominės veiklos vykdymo tikslais. 2018 m. rugpjūčio mėn. A. B. pateikė prašymą pratęsti leidimą gyventi šalyje, bet prašymas nebuvo patenkintas. 2011 ar 2012 m. A. B. kelionės ir nuolatinio gyvenimo šalyje dokumentai tariamai buvo pavogti. A. B. paskutinį kartą Uzbekistane atostogavo 2008 m. Ten gyvena jo brolis, bet jiedu ryšių nepalaiko. A. B. sūnų nužudė Uzbekistano policijos pareigūnai, o jo žmona mirė Čekijos Respublikoje 2018 m. gruodžio mėn. A. B. taip pat pateikė medicininę pažymą, iš kurios matyti, kad jis turi psichikos problemų. Dėl baimės grįžti A. B. nurodė bijantis, kad oro uoste jį sulaukys policija, nes jis nebuvo užsiregistravęs ambasadoje, o už tai gresia bauda arba laisvės atėmimas.
- 2 2020 m. vasario mėn. priimtu sprendimu kita proceso šalis atsisakė suteikti A. B. tarptautinę apsaugą (pirmasis kitos proceso šalies sprendimas). 2021 m. birželio 17 d. sprendimu *Krajský soud v Praze* (Prahos apygardos teismas, Čekijos Respublika) panaikino šį sprendimą, nes jo nebuvo galima patikrinti atsižvelgiant į Prieglobsčio įstatymo 14a straipsnio 2 dalies d punktą. Teismas visų pirma kritikavo kitą proceso šalį dėl to, kad ji neatsižvelgė į faktines aplinkybes, susijusias su A. B. šeimos ir privačiu gyvenimu ir dėl to atsiradusiu ryšiu tarp A. B. ir Čekijos Respublikos, jo sveikatos būklę ir sūnaus nužudymą.
- 3 2022 m. spalio 20 d. sprendimu kita proceso šalis dar kartą atsisakė suteikti A. B. tarptautinę apsaugą (antrasis kitos proceso šalies sprendimas). Ji visų pirma nurodė, kad A. B. atveju nėra tenkinama papildomos apsaugos suteikimo pagal

² Anksčiau taikyta 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva 2004/83/EB dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių standartų (OL L 304, 2004, p. 12; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 7 t., p. 96) (toliau – Direktyva 2004/83).

Prieglobsčio įstatymo 14a straipsnio 2 dalies d punktą sąlyga, nes nustatytos faktinės aplinkybės neįrodo, kad jis Čekijos Respublikoje yra užmezgęs tvirtus socialinius ar privačius ryšius.

- 4 Antrasis kitos proceso šalies sprendimas 2023 m. gegužės 17 d. *Krajský soud v Brně* (Brno apygardos teismas, Čekijos Respublika) sprendimu buvo panaikintas, nes jis taip pat negalėjo būti patikrintas atsižvelgiant į Prieglobsčio įstatymo 14a straipsnio 2 dalies d punktą. Šis teismas kritikavo kitą proceso šalį dėl to, kad ji iš esmės atsižvelgė į A. B. nepalankias faktines aplinkybes (t. y. kad jis neturėjo būsto, nebuvo įteisinęs savo neteisėto buvimo šalyje ir didžiąją gyvenimo dalį praleido Uzbekistane), nors A. B. nurodė daug faktinių aplinkybių, dėl kurių jis buvo įsitikinęs, kad įpareigojimas išvykti iš šalies yra neproporcingas kišimasis į jo privatų gyvenimą. Šiuo atžvilgiu A. B. visų pirma nurodė savo buvimo Čekijos Respublikoje trukmę, amžių ir sveikatos problemas, socialinių ir šeimos ryšių Uzbekistane nebuvimą ir čekų kalbos mokėjimą. *Krajský soud v Brně* taip pat nusprendė, kad kita proceso šalis turėjo vertinti visą A. B. buvimo Čekijos Respublikoje laikotarpį, o ne tik laikotarpį prieš pat sprendimo priėmimą. Anksčiau A. B. turėjo ir būstą, ir darbą, o didžiąją dalį Čekijos Respublikoje praleisto laiko – galiojančią teisę gyventi šalyje. *Krajský soud v Brně* pažymėjo, kad, siekdama tinkamai įvertinti A. B. socialinių ryšių su Čekijos Respublika stiprumą, kita proceso šalis turėjo gauti iš jo kur kas daugiau informacijos apie jo privatų gyvenimą ir susipažinti su jo migracijos istorija.
- 5 2023 m. lapkričio 9 d. sprendimu, dėl kurio pateiktas ieškinys prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, kita proceso šalis dar kartą atsisakė suteikti A. B. tarptautinę apsaugą (trečiasis kitos proceso šalies sprendimas). Kita proceso šalis, visų pirma remdamasi pokalbiu, per kurį A. B. išsamiai apibūdino savo privatų gyvenimą, padarė išvadą, kad Čekijos Respublikoje jis neturi tvirtų socialinių ar privačių ryšių. Tai patvirtina ir A. B. teiginiai apie žmonos palaikus, kurių egzistavimą apygardos teismai ankstesnėse bylose laikė galimu privačiu ryšiu su Čekijos Respublika. A. B. nežino, kur yra urna su jo žmonos palaikais, ir jos neatsiėmė net 2019 m. gavęs galiojančius dokumentus. Galiausiai kita proceso šalis nusprendė, kad ir A. B. sveikatos būklė nesudaro pagrindo suteikti jam papildomą apsaugą pagal Prieglobsčio įstatymo 14a straipsnio 2 dalies d punktą.
- 6 Skunde dėl trečiojo kitos proceso šalies sprendimo A. B. nurodė, kad kita proceso šalis neatliko išsamaus jo privataus ir šeimos gyvenimo bei aplinkybių, pagrindžiančių tarptautinės apsaugos suteikimą, vertinimo, visų pirma dėl kišimosi į jo privatų gyvenimą. Kita proceso šalis rėmėsi laikotarpiu prieš pat sprendimo priėmimą ir neatsižvelgė į ankstesnį ilgalaikį A. B. gyvenimą [Čekijos Respublikoje], kai jis turėjo darbą, butą ir sėkmingai integravosi į Čekijos visuomenę. Kita proceso šalis taip pat neatsižvelgė į tai, kad A. B. serga ir jau yra sulaukęs pensinio amžiaus.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 7 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar pagal Sąjungos teisę draudžiama valstybei narei nacionalinėje teisėje reglamentuoti papildomą apsaugą taip, kad, neapsiribojant Direktyvos 2011/95 15 straipsnio a–c punktuose pateiktu didelės žalos rūšių sąrašu, jos suteikimas siejamas su kitos rūšies didele žala, kurią sudaro tarptautinės apsaugos prašytojui nustatytos pareigos išvykti iš šalies prieštaravimas atitinkamos valstybės narės tarptautiniams įsipareigojimams, kai šis prieštaravimas susijęs su tokio asmens padėtimi kilmės šalyje. Konkrečiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar tokią teisės normą galima priskirti prie palankesnių reikalavimų, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/95 3 straipsnį.
- 8 Visų pirma prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas remiasi Teisingumo Teismo jurisprudencija dėl Direktyvos 2011/95 3 straipsnio aiškinimo.
- 9 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas primena, kad Direktyva 2011/95 netaikoma asmeniui, kuriam leidžiama pasilikti valstybių narių teritorijoje ne dėl tarptautinės apsaugos poreikio, bet valstybės narės nuožiūra dėl šeiminių ar humanitarinių priežasčių³. Teismas taip pat remiasi Sprendimu *B. ir D.*, iš kurio matyti, kad nacionalinės teisės aktai, kuriais asmeniui, kuriam nebuvo suteiktas pabėgėlio statusas pagal Direktyvoje 2004/83 įtvirtintą išlygą dėl pabėgėlio statuso nesuteikimo, suteikiama teisė į prieglobstį, yra nesuderinami su šia direktyva. Vis dėlto valstybės narės gali suteikti prieglobstį tokiam asmeniui remdamosi savo nacionaline teise, jei nėra pavojaus, kad ši kita apsaugos rūšis bus supainiota su pabėgėlio statusu, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2004/83.
- 10 Sprendime *M'Bodj* Teisingumo Teismas nusprendė, kad su Direktyvos 2004/83 struktūra ir tikslais būtų nesuderinama suteikti joje numatytą statusą trečiųjų šalių piliečiams, kurių padėtis visiškai nesusijusi su ta, dėl kurios nusprendžiama suteikti tarptautinę apsaugą. Todėl nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias suteikiant papildomą apsaugą sunkiai sergančiam asmeniui, kuris kilmės šalyje negautų tinkamos medicininės priežiūros, suteikiama teisė likti valstybės narės teritorijoje, negali būti laikomos palankesniais reikalavimais, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 3 straipsnį⁴.
- 11 2018 m. spalio 4 d. Sprendime *Ahmedbekova* (C-652/16, EU:C:2018:801, toliau – Sprendimas *Ahmedbekova*) Teisingumo Teismas, remdamasis Direktyvos 2011/95 23 straipsniu, padarė išvadą, kad pagal šios direktyvos 3 straipsnį valstybei narei

³ Žr. Direktyvos 2011/95 15 konstatuojamąją dalį ir Teisingumo Teismo sprendimus: 2010 m. lapkričio 9 d. Sprendimą *B. ir D.*, C-57/09 ir C-101/09, EU:C:2010:661 (toliau – Sprendimas *B. ir D.*), ir 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimą *M'Bodj*, C-542/13, EU:C:2014:2452 (toliau – Sprendimas *M'Bodj*), susijusius su Direktyva 2004/83.

⁴ Tokią pačią išvadą Teisingumo Teismas padarė ir 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendime *Abdida*, C-562/13, EU:C:2014:2453 (toliau – Sprendimas *Abdida*).

leidžiama numatyti, jog tuo atveju, jei pagal šioje direktyvoje nustatytą sistemą tarptautinė apsauga suteikiama vienam šeimos nariui, ja gali naudotis ir kiti šios šeimos nariai su sąlyga, kad jiems netaikomi pabėgėlio statuso nesuteikimo pagrindai ir dėl būtinybės išsaugoti šeimos vientisumą jų padėtis atitinka tarptautinės apsaugos teikimo logiką⁵.

- 12 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad iš pirmiau nurodytos jurisprudencijos išplaukiantys principai buvo apibendrinti Tarptautinės pabėgėlių ir migracijos teisės teisėjų asociacijos (IARMJ) Europos skyriui vadovaujant parengtame ir Europos Sąjungos prieglobsčio agentūros (EUAA) paskelbtame teisiniame tyrime dėl galimybės gauti tarptautinę apsaugą, kuriame, be kita ko, pateiktos toliau išdėstytos išvados.
- 13 Pagal nacionalinės teisės aktus galima suteikti teisę į prieglobstį asmenims, kurie nepatenka į Direktyvos 2011/95 taikymo sritį, bet reikia atskirti nacionalinę apsaugą nuo tarptautinės apsaugos pagal šią direktyvą. Siekiant suteikti tarptautinei apsaugą reikia, kad būtų galima nustatyti persekiojimo ar didelės žalos šaltinį. Be to, tikėtina, kad į Direktyvos 2011/95 taikymo sritį nepateks asmens, kuris savo kilmės šalyje patyrė traumuojantį įvykį, nesusijusį su dabartine persekiojimo baime ar dabartiniu realiu didelės žalos pavojumi, padėtis. Tokiu atveju apsauga gali būti taikoma savo nuožiūra, motyvuojant užuojauta ar humanitarinėmis priežastimis. O pabėgėlio statusas arba papildomos apsaugos statusas, suteiktas asmens, tokį statusą įgijusio pagal šią direktyvą, šeimos nariams, patenka į Direktyvos 2011/95 3 straipsnio taikymo sritį. Teisingumo Teismas dar nėra galutinai nusprendęs, kada palankesni reikalavimai patenka į nurodytos direktyvos taikymo sritį, ypač kiek tai susiję su palankesnėmis taisyklėmis, leidžiančiomis nustatyti, kas gali būti laikomas pabėgėliu arba asmeniu, kuriam reikalinga papildoma apsauga.
- 14 Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas remiasi 2021 m. gegužės 12 d. generalinio advokato J. Richard de la Tour išvada byloje *Bundesrepublik Deutschland (Šeimos vienovės išsaugojimas)* (C-91/20), kurioje generalinis advokatas nurodo nemanantis, kad valstybė narė, „naudodamasi veiksmų laisve, gali kitaip apibrėžti šias bendras sąvokas bei kriterijus ir priimti teisės aktus, pagal kuriuos pabėgėlio statusas ar papildomos apsaugos statusas gali būti suteikiamas remiantis kitais nei Direktyvoje 2011/95 aiškiai nurodytais pagrindais <...>“.
- 15 Šioje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių dėl pirmiau nurodyto Prieglobsčio įstatymo 14a straipsnio 2 dalies d punkto, kuriame, peržengiant Direktyvos 2011/95 15 straipsnio a–c punktuose pateikto didelės žalos rūšių sąrašo ribas, įtvirtinta kitokia didelės žalos rūšis –

⁵ Šią išvadą Teisingumo Teismas patvirtino 2021 m. lapkričio 9 d. Sprendime *Bundesrepublik Deutschland (Šeimos vienovės išsaugojimas)*, C-91/20, EU:C:2021:898 (toliau – Sprendimas *Bundesrepublik Deutschland*).

užsieniečio įpareigojimo išvykti iš šalies prieštaravimas Čekijos Respublikos tarptautiniams įsipareigojimams.

- 16 Šios nacionalinės nuostatos⁶ esmė ir tikslas buvo pakeisti konkrečią įpareigojimo išvykti nustatymo kliūtį, įtvirtintą Prieglobsčio įstatymo 91 straipsnio 1 dalies b punkte, ir užkirsti kelią EŽTK 8 straipsnio pažeidimui užsieniečių, kuriems jokia forma nebuvo suteiktas prieglobstis, atžvilgiu. Iš tiesų 14a straipsnio 2 dalies d punktu Čekijos teisės aktų leidėjas nusprendė įvykdyti savo pozityvius įsipareigojimus, kylančius iš nurodyto EŽTK straipsnio.
- 17 Anksčiau nacionalinėje jurisprudencijoje 14a straipsnio 2 dalies d punktas buvo aiškinamas nusistovėjusiu būdu – papildomos apsaugos suteikimo priežastis galėjo būti vien tarptautinės apsaugos prašytojo įpareigojimo išvykti nustatymo prieštaravimas Čekijos tarptautiniams įsipareigojimams. Tai galėjo būti atvejis, kai pareiškėjas Čekijos Respublikoje buvo užmezgęs tokius šeimos ar asmeninius ryšius, kad vien būtinybė išvykti iš šalies būtų neproporcingas kišimasis į jo šeimos ar privatų gyvenimą.
- 18 Po to, kai buvo priimtas Sprendimas *M'Boj*, nacionalinėje jurisprudencijoje buvo padaryta išvada, kad Prieglobsčio įstatymo 14a straipsnio 2 dalies d punktas į Čekijos teisę buvo įtrauktas pažeidžiant Sąjungos teisę. Vis dėlto tai buvo prieštaravimas, kuris veikė išimtinai tarptautinės apsaugos prašytojo naudai. Direktyva 2011/95 negalėjo turėti tiesioginio neigiamo poveikio asmeniui, todėl nei administracinės institucijos, nei administraciniai teismai negalėjo atsižvelgti į šį prieštaravimą.
- 19 2024 m. vasario 15 d. *Rozšířený senát Nejvyššího správního soudu* (Aukščiausiojo administracinio teismo išplėstinė kolegija, Čekijos Respublika; toliau – išplėstinė kolegija) priėmė nutarimą, kuriuo pakeitė ankstesnę 14a straipsnio 2 dalies d punkto aiškinimą ir išaiškino jį darydama prielaidą, kad Direktyva 2011/95 turi netiesioginį poveikį tarptautinės apsaugos prašytojų nenaudai. Išplėstinė kolegija nusprendė, kad šios formos papildoma apsauga gali būti suteikiama užsieniečiui, kuriam prieštaravimo Čekijos Respublikos tarptautiniams įsipareigojimams atveju didelė žala grėstų kilmės šalyje, o ne priimančiojoje valstybėje narėje.
- 20 Išplėstinė kolegija padarė išvadą⁷, kad nacionalinės teisės nuostata, priimta specialiai direktyvai perkelti, turi būti aiškinama atsižvelgiant į nurodytos direktyvos formuluotę ir tikslą, o valstybė narė turi teisę šį aiškinimą taikyti ir

⁶ Žr. nuorodą į įstatymo projekto, kuriuo Prieglobsčio įstatymas buvo papildytas 14a straipsniu, pagrindimą šios santraukos dalyje „Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos“.

⁷ Šiuo klausimu išplėstinė kolegija rėmėsi Teisingumo Teismo sprendimais: 1984 m. balandžio 10 d. Sprendimo *Von Colson*, C-14/83, EU:C:1984:153, 26 punktu; 1990 m. lapkričio 13 d. Sprendimo *Marleasing*, C-106/89, EU:C:1990:395, 8 punktu; 1994 m. liepos 14 d. Sprendimo *Faccini Dori*, C-91/92, EU:C:1994:292, 26 punktu ir 2004 m. spalio 5 d. Sprendimo *Pfeiffer ir kt.*, C-397/01, EU:C:2004:584, 113–116 punktais.

privatiems asmenims⁸. Remdamasi Teisingumo Teismo jurisprudencija⁹, išplėstinė kolegija nusprendė, kad pagal Direktyvos 2011/95 3 straipsnį draudžiama valstybei narei priimti ar palikti galioti teisės aktus, kuriais suteikiama papildoma apsauga užsieniečiams, kurių padėtis visiškai neatitinka tarptautinės apsaugos suteikimo logikos¹⁰. O anksčiau taikytas Prieglobsčio įstatymo 14a straipsnio 2 dalies d punkto aiškinimas, pagal kurį papildoma apsauga gali būti suteikta, jei vien tarptautinės apsaugos prašytojo įpareigojimas išvykti prieštarauja Čekijos Respublikos tarptautiniams įsipareigojimams, neatitinka šios logikos, nes neatsižvelgiama į tai, kad papildoma apsauga pagal savo pobūdį skirta prašytojui nuo didelės žalos kilmės šalyje apsaugoti. Taigi, išplėstinės kolegijos nuomone, toks aiškinimas akivaizdžiai prieštarauja Direktyvos 2011/95 3 straipsniui ir Teisingumo Teismo jurisprudencijai.

- 21 Išplėstinės kolegijos nuomone, su Sąjungos teise yra suderinama situacija, kai papildoma apsauga susijusi tik su žala, kuri dėl įpareigojimo išvykti iš priimančiosios šalies nustatymo tarptautinės apsaugos prašytojui gresia kilmės šalyje, kitaip tariant, jei prieštaravimas Čekijos Respublikos tarptautiniams įsipareigojimams yra susijęs su kilmės šalimi, o ne su priimančiąja valstybe nare. Tokia situacija galėtų susidaryti, pavyzdžiui, jei užsienietis savo kilmės šalyje būtų priverstas dirbti būdamas vaikas, turėtų priverstinai tuoktis, būtų nuteistas už veiką, kuri tuo metu, kai buvo padaryta, nebuvo nusikalstama, arba jam būtų atsisakyta suteikti medicininę pagalbą, nors gresia didelė žala sveikatai. Iš tiesų tokiais atvejais tarptautinės apsaugos prašytojas negalėtų gauti papildomos apsaugos pagal Prieglobsčio įstatymo 14a straipsnio 2 dalies a–c punktus (kurie atitinka Direktyvos 2011/95 15 straipsnio a–c punktus).
- 22 Galiausiai išplėstinė kolegija pabrėžė, jog pageidautina, kad Čekijos teisės aktų leidėjas labiau atsižvelgtų ir į atvejus, kurie nepatenka į prieglobsčio ar papildomos apsaugos taikymo sritį. Vis dėlto jis negali to padaryti išplėsdamas papildomą apsaugą taip, kad tai prieštarautų jos logikai. Iš tiesų ši apsauga kyla iš Sąjungos teisės, kuri labai riboja nacionalinės teisės aktų leidejo galimybes ją perkeltiant į nacionalinę teisę. Apsaugą nuo įpareigojimo išvykti iš šalies nustatymo šiuo atžvilgiu numato įpareigojimo išvykti nustatymo arba išsiuntimo iš šalies tvarka.
- 23 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių, ar išplėstinės kolegijos pateiktas Prieglobsčio įstatymo 14a straipsnio 2 dalies d punkto aiškinimas atitinka Sąjungos teisę.

⁸ Žr. Teisingumo Teismo sprendimus: 1987 m. spalio 8 d. Sprendimo *Kolpinghuis Nijmegen*, 80/86, EU:C:1987:431, 12–14 punktus ir 2007 m. liepos 5 d. Sprendimo *Kofoed*, C-321/05, EU:C:2007:408, 45 punktą.

⁹ Konkrečiai – sprendimais *M'Body*, *Bundesrepublik Deutschland* ir *Ahmedbekova*.

¹⁰ Išplėstinė kolegija šį klausimą laikė *éclairé*, todėl nepateikė Teisingumo Teismui prejudicinio klausimo.

- 24 Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas visų pirma atkreipia dėmesį į tai, kad išplėstinė kolegija sprendimus *Bundesrepublik Deutschland* ir *Ahmedbekova* nurodė kaip pavyzdį, jog tarptautinės apsaugos suteikimo logikai neprieštarauja tai, kad pabėgėlio statusas pagal nacionalinę teisę automatiškai suteikiamas asmens, kuriam šis statusas suteiktas, šeimos nariams. Nors šiuose dviejuose sprendimuose Teisingumo Teismas iš tiesų pripažino, kad tarptautinė apsauga remiantis Direktyvos 2011/95 3 straipsniu gali būti suteikiama dėl šeiminių priežasčių, vis dėlto, kaip mano prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, jis tai padarė todėl, kad pareiga suteikti tarptautinės apsaugos gavėjo šeimos nariams iš esmės panašų statusą valstybėms narėms buvo nustatyta pačios direktyvos 23 straipsnyje. O kalbant apie EŽTK 8 straipsnio¹¹ ekstrateritorinį poveikį, kuris, išplėstinės kolegijos nuomone, yra vienintelis galimas motyvas aiškinant ir taikant nurodyto įstatymo 14a straipsnio 2 dalies d punktą, Direktyvoje 2011/95 nieko panašaus nenustatyta.
- 25 Remdamasis sprendimais *M'Boj* ir *Abdida* prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas daro išvadą, jog Teisingumo Teismas nepripažino, kad tarptautinės apsaugos suteikimo logika apima situaciją, kai tarptautinės apsaugos prašytojas patiria žalą¹² savo kilmės šalyje. Nacionalinio teismo nuomone, iš sprendimų *Bundesrepublik Deutschland* ir *Ahmedbekova* taip pat nematyti, kad Prieglobsčio įstatymo 14a straipsnio 2 dalies d punkto taikymo srities apribojimas išimtinai ekstrateritoriniais EŽTK 8 straipsnio (ar galbūt kitų EŽTK nuostatų) pažeidimais yra suderinamas su Direktyva 2011/95. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar, atsižvelgiant į sprendimus *M'Boj* ir *Abdida*, taip aiškinama nacionalinė nuostata gali būti laikoma nacionaliniu reglamentavimu, užtikrinančiu EŽTK įtvirtintų teisių apsaugą, kuri nepatenka į šios direktyvos taikymo sritį.
- 26 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad, jo nuomone, Prieglobsčio įstatymo 14a straipsnio 2 dalies d punktas nesuderinamas su Direktyva 2011/95. Šioje nuostatoje nepageidautinai supainiota taisyklė, kuri anksčiau buvo suprantama kaip kliūtis įpareigoti išvykti, ir iš Sąjungos teisės kylanti papildoma apsauga. Nors būtų galima teigti, kad iš tiesų šia nuostata niekada nebuvo reglamentuojama papildoma apsauga, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę, ir kad materialiniu požiūriu kalbama apie kliūtis įpareigoti išvykti iš šalies pakeitimą, asmenų, kuriems pagal šią nuostatą suteikiama papildoma apsauga, asmens tapatybės kortelėse nenurodoma, kad tai yra kitoks institutas nei papildoma apsauga, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę, todėl jie taip pat naudojami visomis iš šio statuso kylančiomis teisėmis kitose valstybėse narėse¹³.

¹¹ Arba bet kurios kitos EŽTK nuostatos, išskyrus 2 ir 3 straipsnius.

¹² Šiais atvejais žala būtų padaryta dėl to, kad kilmės šalyje nebūtų suteiktas tinkamas gydymas.

¹³ Šiuo atžvilgiu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodė Sprendimą *B. ir D.*, kuriame Teisingumo Teismas leido suteikti prieglobstį pagal nacionalinę konstitucinę teisę; vis dėlto

- 27 Kalbėdamas apie pavyzdžius, kai, išplėstinės kolegijos nuomone, galėtų būti taikomas jos pateiktas Prieglobsčio įstatymo 14a straipsnio 2 dalies d punkto aiškinimas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad daugelyje jų tarptautinės apsaugos prašytojas turėtų teisę į pabėgėlio statusą arba papildomos apsaugos statusą pagal Direktyvos 2011/95 15 straipsnio b punktą. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas suabejojo, ar atvejai, kai didelė žala reglamentuojama plačiau, nei nustatyta direktyvoje, grindžiami bet kurio EŽTK straipsnio (išskyrus 2 ir 3 straipsnius) ekstrateritoriniu poveikiu, yra suderinami su direktyva.
- 28 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nuomone, tinkamesnis būtų požiūris, pagal kurį pripažįstamas vadinamasis atvirktinis tiesioginis vertikalusis Direktyvos 2011/95 veikimas. Iš direktyvos 3 straipsnio matyti, kad palankesnės nacionalinės teisės normos turi būti su ja suderinamos. Pagal Prieglobsčio įstatymo 14a straipsnio 2 dalies d punktą užsieniečiams papildomos apsaugos statusas suteikiamas ir tais atvejais, kai tai nenumatyta direktyvos 15 straipsnyje. Todėl iš 3 straipsnio išplaukianti taisyklė, pagal kurią valstybės narės negali numatyti palankesnių reikalavimų, pagal kuriuos būtų galima nustatyti, kas gali būti laikomas asmeniu, kuriam reikalinga papildoma apsauga, jei jie neatitinka šios direktyvos, yra tiesiogiai taikytina. O Čekijos teisės aktų leidėjas šį principą pažeidė.
- 29 Nors šioje byloje tenkinamos šios nuostatos tiesioginio veikimo prielaidos (t. y. aiškumas, besąlygiškumas ir pasibaigęs perkėlimo į nacionalinę teisę terminas), kalbama apie tiesioginį veikimą prieš asmenį, o tai pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją¹⁴ yra neleistina.
- 30 Taigi, jei Prieglobsčio įstatymo 14a straipsnio 2 dalies d punktas nesuderinamas su Sąjungos teise, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nuomone, ankstesnėje jurisprudencijoje¹⁵ taikomas sprendimas, kad šis prieštaravimas negalėjo veikti tarptautinės apsaugos prašytojų nenaudai, buvo tinkamas.
- 31 Dėl pirmiau nurodytų priežasčių nacionalinis teismas nusprendė kreiptis į Teisingumo Teismą su prejudiciniu klausimu. Jei Teisingumo Teismas nuspręstų, kad Prieglobsčio įstatymo 14a straipsnio 2 dalies d punktas prieštarauja Sąjungos teisei, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas dėl vadinamojo

šis nacionalinės teisės institutas skiriasi nuo Sąjungos teisės institutų terminologijos ir funkcijų požiūriu.

¹⁴ Žr. 2007 m. liepos 5 d. Sprendimo *Kofoed*, C-321/05, EU:C:2007:408, 42 punktą; 1987 m. spalio 8 d. Sprendimo *Kolpinghuis Nijmegen*, 80/86, EU:C:1987:431, 9 ir 13 punktus; 1987 m. birželio 11 d. Sprendimo *Pretore di Salò / X*, EU:C:1987:275, 14/86, 19 ir 20 punktus; 1996 m. rugsėjo 26 d. Sprendimo *Arcaro*, C-168/95, EU:C:1996:363, 36 ir 37 punktus; 2005 m. gegužės 3 d. Sprendimo *Berlusconi ir kt.*, C-387/02, C-391/02 ir C-403/02, EU:C:2005:270, 73 ir 74 punktus ir 2014 m. vasario 27 d. Sprendimo *OSA*, C-351/12, EU:C:2014:110, 47 punktą.

¹⁵ Žr. šios santraukos 18 punktą.

atvirkštinio tiesioginio vertikaliojo Direktyvos 2011/95 veikimo vis tiek galėtų taikyti šią nuostatą visa apimtimi. Todėl *Krajský soud v Praze* ir *Krajský soud v Brně* teisiniai požiūriai, taip pat jų kritika dėl ankstesnių kitos proceso šalies, kuri, šių teismų nuomone, nepakankamai įvertino, ar kišimasis į A. B. privatų gyvenimą šioje priimančiojoje valstybėje narėje yra suderinamas su Čekijos Respublikos tarptautiniais įsipareigojimais, sprendimų liktų galioti. Tada prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės įvertintų, ar kita proceso šalis atsižvelgė į šiuos teisinius požiūrius. Jei Teisingumo Teismas padarytų priešingą išvadą, tai turėtų tiesioginės įtakos A. B. prieštaravimų, kurie grindžiami būtent Prieglobsčio įstatymo 14a straipsnio 2 dalies d punktu, pagrįstumui.

DARBINIS VERTINIMAS